

Szanyi Borbála: *Tisztaszoba* (részlet), 2017

Körkérdés 2017

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
RUDOLF ANICA

Az Új Művészet idén is körkérdést intézett a képzőművészeti szcéna számos résztvevőjéhez:

Melyik 2017-es kiállítást, képzőművészeti eseményt, projektet találta a legkiemelkedőbbnek, és miért? Melyik 2017-es kiállítást, képzőművészeti eseményt, projektet találta a leggyengébbnek, legproblematicusabbnak, és miért?

CSATLÓS JUDIT kulturális antropológus, kurátor, a Kassák Múzeum munkatársa

A válaszon tűnődve rá kellett jönnöm, hogy a számomra emlékezetes kiállítások között több rokonság felfedezhető. Közösek abban az archeológiai megközelítésben, amely megkérdőjelezi a múlt és jelen közötti távolság felfejtetheőségét, ugyanakkor leleplezi a személyes és kollektív történetek létrehozására irányuló örökös vágyat. Közösek abban is, hogy meghatározó elem a bemutatott tárgyak, illetve alkotások relikvia jellege és anyagszerűsége. Ezek Ember Sári és Szemző Zsófia *Por meg pára* (Labor), KissPál Szabolcs dokufikciója *A műhegyektől a politikai vallásig* (Politikatörténeti Alapítvány és Intézet), Szanyi Borbála *Azsúr* (Óbudai Társaskör Galéria) című kiállítása.

A legfontosabb képzőművészeti eseménynek az ISBN Könyvesbolt és Galéria megnyitását tartom. Ez a kezdeményezés hiánypótló abban a tekintetben, hogy a független képzőművészeti kiadványok feltérképezésével és elérhetővé tételével azt vállalta, hogy hozzájárul a kortárs művészet szakmai nyilvánosságához és dinamizálásához.

A legaggasztóbb jelenség számomra a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület működésében kialakult válsághelyzet, ami a (kultur-) politikai viszonyok és a kortárs képzőművészet társadalmi helyzetének jól látható tünete. A Stúdió megszűnésével a fiatal művészgeneráció szakmai szocializációjának és a kortárs képzőművészeti élet szellemi közösségének pótolhatatlan helyszíne tűnne el a kulturális színtérről.

KissPál Szabolcs: *A műhegyektől a politikai vallásig*, részlet a kiállításból, 2017

Jakub Janovský: *Katonai nevelés*, 2017, vegyes technika, vászon, 210x300 cm
Robert Runtak's International Collection

HUNGART © 2018

GYÖRFFY LÁSZLÓ képzőművész

Akár a szakmát megörvendezettető karácsonyi ajándékként is tekinthetünk a 2017 decemberében megnyílt ISBN művészeti könyvesbolt és kortárs galériára: Istvánkó Bea sajátos profilú vállalkozása hiánypótló új szereplő a hazai képzőművészeti életben.

A tavalyi év kiállításai közül számos olyan produkció tetszett, amely szerény promóciója révén nem kapott elég figyelmet, mégis egy nagyszabású tárlatot emelnék ki a szentendrei Art Capital rendezvénysorozatból. A Ferenczy Múzeumban megrendezett *Bomlasztó képzelet* című festészeti kiállítást Jane Neal kurátor válogatta a cseh Robert Runtak nemzetközi gyűjteményéből. A MűvészetMalom kalandos útvonalán kibontakozó összeurópai festészeti metszet izgalmas hangsúlyokkal dolgozott: a hazai mainstream érzékenységre rezonáló művek mellett szerencsésen teret kaptak olyan csapások is, melyek kevésbé illeszthetők mondjuk az Új Lipcsei Iskola vagy a Kolozsvári Iskola hagyományai által kitaposott pályára. Ilyen volt például Jake and Dinos Chapman kisajátított és zombifikált viktoriánus portréja, Svájc bukolikus tájait groteszk pszichedeliával megmérgező Léopold Rabus vagy az ígéretes, fiatal cseh művész, Jakub Janovský, aki posztapokaliptikus képregényre emlékeztető vásznaival felzárkózott a szintén prágai Josef Bolf komorságához.

Az előző év negatívumai kapcsán nem szeretném, ha belesodrónék a panasz kultúra hullámaiba – a korábbi évekhez képest amúgy is változatlan – művészetszociológiai/művészetpolitikai problémák felemlegetésével, de ennek kapcsán eszembe jutott az a bénító és tarthatatlan piaci tényező, hogy még mindig 27 százalék a műtárgyak forgalmi adója.

MULADI BRIGITTA művészettörténész, kurátor, a szentendrei Ferenczy Múzeum munkatársa

Csákány István egy ipari méretű alkotással robbant be a nemzetközi és a magyar művészeti köztudatba, nem is akárhol, hanem a 13. kasseli documentán kiállított fából kifaragott varrodával (*Ghost Keeping*, 2012), ami nem kifejezetten galériabarát kategória. Az öt éve hatalmas médiasukker arató, megosztásokban rekordokat döntő művész mindezek ellenére mintha itthon több évig mégis parkolópályán landolt volna. A Glassyard Galéria vezetői (Bencsik Barnabás és Csörgő Tünde) mégis merészen őt választották debütáló művésznek a legelső kiállításukon. A szeptemberben megnyílt lakásgaléria térinstallációja (*Tükör által homályosan*, 2017), egy teljes szobabelső, műhely, műterem részleteivel az 1960–80 közötti évek modernizmusát idézi meg. A másik térben felfüggesztett tükörrel a jelenben zajló folyamatok mögött rejlő korábbi egyéni döntésekre és a felelősségvállalásra utal. A meghökkentő vizuális bravúr, a valóságon túlmutató mesteri kézimunka kifinomult jelentéstartománya, a rejtett társadalomkritika a kortárs művészetnek egyszerre populáris és professzionális alkotójává teszik Csákányt. Számomra ez a kiállítás érdemes „az elmúlt év legjobbja” címre.

Egyre sürgetőbb lenne átgondolni a Velencei Biennálé magyar pavilonjának átépítését, korszerűsítését. 2017-ben Várnai Gyula remek, a biennálén bemutatott kiállítása a LUMŰ-ban megismételve újra egy példája annak, hogy a megfelelő terek mennyire befolyásolják a művek pozitív befogadásának lehetőségét.

Részlet Csákány István *Tükör által* című kiállításából, 2017, Glassyard Galéria, Budapest
© a művész és a Glassyard Jövőtábor

fotó: Surányi Miklós

Részlet Csákány István *Tükör által* című kiállításából, 2017, Glassyard gallery, Budapest
© a művész és a Glassyard jövőtárból

foto: Surányi Miklós

PAKSI ENDRE LEHEL művészettörténész

Voltak számomra csúcsművek, így feLugossy László *Robotszinkron (I–III.)* című munkája az év legkiemelkedőbb alkotásaként állítható az egyik első helyre. Egy fogalmatlanított, nyelven túli világ biztató otthonosságából szól hozzánk ez a mű. A körbejárható installációi után egy bejárható environmentet készítő Csákány István a Glassyard Galéria nyitó kiállításaként kiválót alkotott (*Tükör által*) azzal, hogy alkalmazta a mérnök-művész csoportok labirintusainak elvét az egymás után fűződő térsorok egymásra rétegződő fénykörnyezeti hatásaival, illattal és hangelnyeléssel érzéki totálélménybe helyezve el információlovast (information jockeying) kutatói projektjét. Az első helyezést tovább kell osztanom az azóta megszűnt 6D Csoport a Budapest Galériában megrendezett kiállítására felé (*Paramnézia*), ahol olyan fiatal művészek csapatmunkáját láthattuk, akik tisztában vannak az információtúltengés-szindróma fárasztó jelenlétével, és tudják, mi a teendő. Az ismétlés hívószavára épülő kiállításuk nagyon visszafogott elemekből építkezett, olyan mozgóképi hurkokból vagy hurkoknak tűnő ismétlésekből, amelyek a bennünk lévő tudati tartalmakat csalogatták az értelmezés felszínének közelébe, tehát egy kvázi álommunkatárlatot hoztak létre.

Gyöngé és problematikus volt sajnos túl sok – vagy idő, vagy tapasztalat, vagy forrás hiánya miatt a kurátori munkát megspóroló vagy politikailag túlfűtött – kiállítás, mind a Ludwigban, a Műcsarnokban és az OFF Biennálén is. Nem szakmai okokból, de a szcéna állapota hűen tükrözi a társadalomét.

SINKÓ ISTVÁN képzőművész, tanár

A sok izgalmas és általam is megtekintett tárlat között nehéz választanom, de újfent – mint évek óta mindig – a fiatalabb generáció kiállításából említenék kettőt. Az elsőnek szomorú aktualitás ad, hogy a Deák Erika Galériában rendezett Hencze Tamás és Nemes Márton páros kiállításának idős résztvevője, Hencze Tamás épp a napokban hunyt el, úrt („mondhatatlan úrt”) hagyva maga után. Kettőjük tárlata kortárs párbeszéd volt, ahol Hencze elegáns és nagyvonalú festményei mellett Nemes vászonépfestményei, síkfestményei, asszamlázásai különös ritmust adtak kettőjük anyagának.

A másik kitűnő, jól tervezett és szervezett, ugyanakkor izgalmas látványvilágot adó kiállítás – hogy-hogy nem? – a Paksi Képtárban az év végén a rendkívül fiatal Molnár Zsolt nagy bemutatkozó tárlata volt. Az új designművészeti példás értékű darabja ez a bemutató. Molnár elmélyült, szemlélődő és derűs világképe ráadásul nagyon trendi, akárcsak Nemes munkái.

Szerencsére rossz – számomra élvezhetetlen – kiállítást nem láttam, de problémás, vitára serkentő volta ellenére a *Keretek közt. A hatvanas évek művészete* című, Nemzeti Galéria-beli kiállítása okozott némi csalódást. Választ vártam néhány koncepcionális kérdésre, ehelyett egymásra alig vetülő múdömpinget találtam, bár sok izgalmas apró részlettel, ötlettel.

Hencze Tamás: *Párhuzamos fények XVI.*, 2014, olaj, vászon, 90×180 cm

HUNGART © 2018

Molnár Zoltán: *Elektrosztatikus permetező*, 2017, kollázs, C-print, UW-CW profil, porfestett alumínium, plexi, 190x20x117 cm (részlet) fotó: Zana Krisztina

Szirtes János: *Lebeg III*, 2017, térinstalláció

OFF Biennálé, 2017

TATAI ERZSÉBET művészettörténész, az MTA BKT Művészettörténeti Intézetének tudományos főmunkatársa

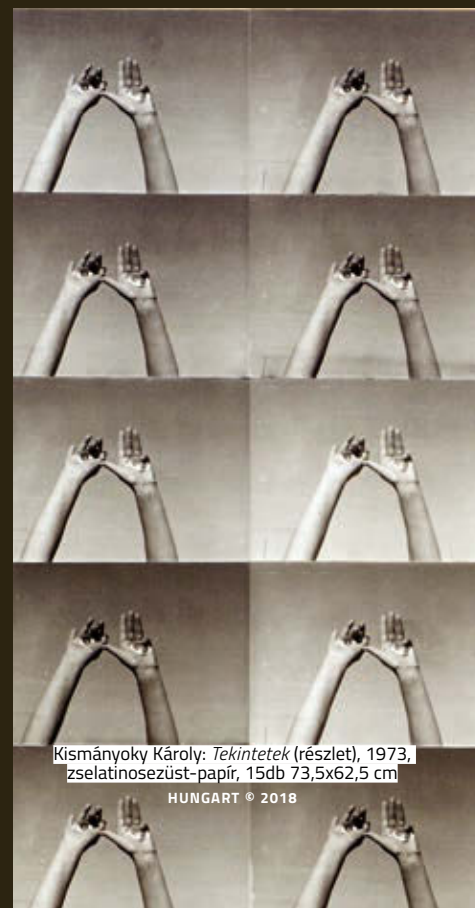
A tavalyi év legfontosabb művészeti eseménye a *Gaudiopolis* című 2. OFF Biennálé Budapest volt. A projekt egész várost behálózó jellege is – úgy tűnik –, a kortárs művészet által tudat(osság)unkat hivatott ébren tartani. Egyszerre intellektuális és költői beszédmóddja, a munkák kérdésfelvetései, tartalma és színvonala révén olyan tágasságot szerkesztett anorexiás szellemi életünkbe, amely manapság térségünkben egyre ritkább. Az OFF Biennálé kurátori csapata által létrehozott *Játékok népe* (Három Holló Kávéház – művészek: Zbyněk Baladrán, Johanna Billing, Marvin Gaye Chetwynd, Ex Artists' Collective, Kokesch Ádám, Eva Kot'atková, Joanna Piotrowska, Jean-Marie Straub és Danièle Huillet) és a Soós Borbála *Forecasting a Broken Past* (aqb Projectspace – művészek: Can Altay, Andy Holten, Kaszás Tamás, László Gergely [Technika Schweiz], Noline van Harskamp, Katarina Šević) című kiállítását azért emelem ki a sok kiváló esemény közül, mert ez a két, témájában egymástól távol álló példa részint felidéri a projekt tágasságát és jellemzi a biennálé egészének kiválóságát, de még inkább azért, mert az a kurátori-rendezői módszer, ahogy a munkákat kiválogatták és elrendezték az adott térben, az általuk szóba hozott kérdéskört (leegyszerűsítve: játékoság és a szabadság filozófiája az egyik esetben, utópiák, társadalmi/művészeti gyakorlatok a másik esetben) a munkák közötti kapcsolatok mozgásba hozásával bontották ki, illetve hagyták, hogy azokat a nézők hozzák létre. A munkák – ahogy sok másik offos kiállításon is – karakteres különbözőségük ellenére nem beszéltek el egymás mellett, hanem befogadható mennyiségük okán lehetővé vált, hogy a kellő mélységű művek közös jelentéseket generáljanak.

Az Új Művészet szerkesztői

PATAKI GÁBOR: *Levitáció* (Bukta, Szirtes, felugossy) a szentendrei MűvészetMalomban – három remek művész szívszorító, vicces, szomorkás és groteszk művei; *Hejettes Szomlyázók* (Bálna, Ludwig) – egy minden ízében aktuális retrospektív. Az itthon kiállító külföldiek közül: Gilbert és George, Fluxus (Ludwig), Baselitz (MNG). A legrosszabb és legtragikusabb: *A döntés* (Székesfehérvár, Csók István Képtár): nemcsak azért, mert alantas módon „játszott rá” az ország és a közélet amúgy is tragikus megosztottságára, de egyúttal tökéletesen és aljasul lerombolta a fehérvári múzeum évtizedek óta épített értékrendszerét.

P. SZABÓ ERNŐ: A legrosszabbnak magam is a székesfehérvári múzeum *A döntés* című kiállítását látom, amelyen a kurátor, Tóth Norbert Somogyi Győző magyar hősokeket idéző sorozatát és Párkány Péter busókról készített fotósorozatát állítja egymással szembe, egy meghozhatatlan, eleve művészet- és emberellenes döntésre szólítva fel a látogatókat. Nagy szépséghibája a tárlatnak az is, hogy rendezői egy szót sem szólnak róla, hogy itt egy nem nyertes Velencei Biennálé-pályázat felmelegítéséről van szó – egyébként nemzetközi kontextusban még abszurdabb lenne a kurátori felvetés. A legizgalmasabbnak a Magyar Nemzeti Galéria Baselitz-, illetve Ország Lili-kiállítását, valamint a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay Galériájának sorozatát tartom, amely a 60-as években indult nagy generációról, jelesül Maurer Dóra és Baranyay András művészetéről adott hiteles képet.

LÓSKA LAJOS: Néhány esztendővel ezelőtt Münchenben megvásároltam Kelly Grovier *Art Since 1989* című könyvét, és miután végigfutottam, szomorúan állapítottam meg, hogy egyetlen magyar alkotót sem említ meg a szerző. Azért tartom fontosnak tehát Maurer Dóra veszprémi kiállítását és a Ludwig Múzeum–Kortárs Művészeti Múzeumban megrendezett *Pécsi Műhely 1968–1980* című tárlatot, mert ezeken olyan művészeket mutattak be, akiknek a munkái mostanában Londonban és New Yorkban is elismerést arattak. A legrosszabb kiállításokat pedig legjobb gyorsan elfelejteni, ezért nem is érdemes velük foglalkozni.

Kismányoky Károly: *Tekintetek* (részlet), 1973, zselatinosezűst-papír, 15db 73,5x62,5 cm

HUNGART © 2018